

Tampereen ammatillinen
opettajakorkeakoulu

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Ekologinen kestävä kehitys opettajantyössä
- EKOTEKO -hanke työväenopistossa

Paula Kaukiainen

2008

Kaukiainen, Paula
Ekologinen kestävä kehitys opettajantyössä. EKOTEKO -hanke työväenopistossa.
13 sivua
Opettajankoulutuksen kehittämishanke
Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu

Ryhmän opettaja	Maarit Kolari
Toukokuu 2008	
Asiasanat	Ekologinen kestävä kehitys opettajantyössä, ekoteko

TIIVISTELMÄ

Ylöjärven työväenopistossa aloitettiin syksyllä 2007 EKOTEKO -hanke, jonka ideana on toteuttaa kestävän kehityksen mukaista kurssitoimintaa ja sitoa ekologisen kestävän kehityksen ja ympäristönsuojelun ajatus osaksi koko vuoden 2008 kurssi-tarjontaa. Kampanjalla on tarkoitus herättää innostusta ekologiseen yhteistoimintaan, kehittää ihmisten ekologista omaatuntoa ja myös haastaa muita opistoja ja oppilaitoksia mukaan. Kampanja vaikuttaa koko opiston strategiaan lukuvuoden johtavana teemana, jonka on tarkoitus jättää ekologinen aktiviteetti opiston toiminnan osaksi jatkossakin. EKOTEKO -kampanja antaa asiakkaille ja muille yhteistyötahoille kuvaa aikaansa seuraavasta ja innovatiivisesta vapaan sivistystyön oppilaitoksesta. Hankkeen idea on helposti muokattavissa eri alojen oppilaitosten käyttöön.

EKOTEKO –kurseja on tarjolla opiston kevätessitteessä taideaineista kieliopintoihin ja alkaneet kurssit ovat saaneet hyvää palautetta ja kiitosta. EKOTEKO –kurssien aikaansaannoksista järjestetään näyttely keväällä 2008.

Sisällysluettelo

1 EKOLOGISEN OMATUNNON ÄÄNI.....	4
2 KEHITTÄMISHANKKEEN PÄÄPIIRTEET.....	5
3 KESTÄVÄN KEHITYKSEN JA YMPÄRISTÖNSUOJELUN MÄÄRITTELY...6	
4 EKOTEKO – HANKE TYÖVÄENOPISTOSSA.....	8
5 HANKKEEN TOTEUTUS JA SEURANTA.....	10
6 YHTEENVETO.....	12
LÄHTEET.....	13

1 EKOLOGISEN OMATUNNON ÄÄNI

Keskustelu ilmastonmuutoksesta on herätellyt viimeisen parin vuoden aikana ihmisten nukkuvaa ekologista omaatuntoa merkittävästi. Tämä ei kuitenkaan ole vieläkään johtanut yksilötasolla konkreettisiin yksittäisen ihmisen jokapäiväisiin tekoihin ja valintoihin ympäristömme hyväksi. Yleinen asenne on edelleen väärään uskomukseen turvautuminen: eihän yksi ihminen voi vaikuttaa ympäristön tilaan. Ekologinen omatunto on eettinen oikeudenmukaisuuden ja yhteisvastuullisuuden ääni, jota ihmisten olisi opittava uudelleen kuuntelemaan kulutuskulttuurimme keskellä.

Jokaisen kasvattajan ja pedagogin tehtävänä tulisi olla opetettavasta alueestaan riippumatta sisällyttää metodeihinsa ekologiseen elämänsenteeseen ja kestävän kehityksen mukaisiin valintoihin kannustaminen osana jokapäiväistä elämää. Käytännön esimerkkinä voi olla vaikkapa paperinkierrätys- ja biojäteämpäri luokan nurkassa. Se on matalan kynnyksen ekoteko ja hiljainen viesti opiskelijoille siitä, että ekologisen omatunnon ääni kuuluu selkeästi myös koulujen ja oppilaitosten normaaliin päivärytmiin. Tämä sopisi myös yhdeksi piilo-opetussuunnitelmien kohentamiskeinoksi. Piilo-opetussuunnitelmaa voisi kuvailla esim. oppilaitoksen ilmapiiriksi.

Ympäristön- ja luonnonsuojelun sekä kestävän kehityksen kannatus vahvoina eettisinä ohjenuorina ovat seuranneet minua elämänvalintoina ja asenteena jo vuosia. Omat päätökseni autottomana, pyöräilevänä ja julkisia kulkuvälineitä suosivana opettajana sekä kasvissyöjänä saavat välittyä opiskelijoilleni ja koko työympäristöni. Tämä on vähintään mitä voin tehdä ilmastonmuutoksen hyväksi.

Sama päätös voisi koskettaa kaikkia kasvattajia, sillä hyvin pienellä vaivannäöllä ja asenteen tarkastuksella sen voisi jokainen ottaa osaksi omaa toimintaansa. Opetusministeriö on jo säätänyt ohjeita kestävän kehityksen toteuttamisesta eri koulutusmuodoissa. Nämä ohjeet kuuluvat myös etiikan ja arvokysymysten piiriin haastaen samalla meidät kaikki jokapäiväisten pienten, mutta tärkeiden ympäristötekojen toteuttamiseen. Yhden ihmisen päätös vähentää yksityisautoilua, kierrättää jätteet ja säästää sähköä puhdistaa ilmaa moninkertaisessa suhteessa siihen pieneen vaivaan, joka asenteen muutoksesta on yhden hetken verran yksilölle koitunut.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN PÄÄPIIRTEET

Välittääkseni luvussa 1 mainitsemiani asioita ja laittaakseni ns. hyvän kiertämään, aloitin erittäin mielelläni omassa työpaikassani EKOTEKO –kampanjan suunnittelun yhdessä työtovereideni kanssa syksyllä 2007. Tämä kampanja on yhden pienen työväenopiston kannanotto isoon aiheeseen ja samalla haaste muille oppilaitoksille ryhtyä vastaavaan toimintaan osana oppilaitosten strategiaa, ei vain ohimenevänä muoti-ilmionä.

Ylöjärven työväenopiston taiteen suunnittelija-opettajat laittoivat syksyllä 2007 alulle ajatuksen kestävän kehityksen mukaisesta kurssitoiminnasta ja ekologisuu-desta osana koko vuoden 2008 kurssitarjontaa. Ajatus poiki innostusta ja hyväk-syntää opiston koko henkilökunnan keskuudessa ja yhteistuumiin päätettiin aloittaa EKOTEKO –hanke opiston vuoden 2008 teemana sekä kurssitarjonnan osana. Kampanja vaikuttaa tätä kautta koko opiston strategiaan ja antaa asiakkaille kuvaa aikaansa seuraavasta ja innovatiivisesta vapaan sivistystyön oppilaitoksesta.

EKOTEKO –hankkeen vastuuhenkilönä toimivat päätoimiset suunnittelijaopettajat, joita itseni lisäksi Ylöjärven työväenopistossa on kaksi. EKOTEKO toteutuu näiden kolmen henkilön kurssisuunnitelmien myötä yhteistyössä opiston tuntiopettajien kanssa. Ideana on haastaa kaikki opiston opettajat ja opiskelijat osallistumaan johon-kin ekologiseen tekoon kurseillaan. Ekoteon sisältävät kurssit merkittiin vuoden lopulla ilmestyneeseen kevätessitteeseen pienellä koivunlehti -tunnuksella.

Kurssien ekologisen sisällön suunnittelu piti toteuttaa jo syksyllä kevään 2008 kurs-sien suunnittelun yhteydessä, joten päätoimisilla oli hankkeen kanssa haastavaa, mutta samalla hauskaa puuhaa aivan lukukauden 2007 loppuun asti. Kurssien eko-logisten sisältöjen toteutumisesta ja onnistumisesta ovat nyt tuntiopettajat vuoros-taan vastuussa. Ensimmäiset EKOTEKO – kurssit ovat olleet käynnissä alkukevääs-tä asti. EKOTEKO –hankkeen ensimmäinen kohokohta on huhtikuussa Ylöjärven kaupunginkirjastossa järjestettävä näyttely, jossa esitellään EKOTEKO –kurssien aikaansaannoksia.

Koska kestävä kehitys on teemana kirjattu opiston koko strategiaan, sisältää se myös sosiaalisen ja taloudellisen kestävä kehityksen ekologisen lisäksi. EKOTEKO –kurssit luovat yhdessä toteutettavina tekoina sosiaalista yhteisvastuun tuntoa. Taloudellisen kehityksen kannalta EKOTEKO –hanke on ajankohtaisuudessaan asiakaisiin vetoava. Myös monet opiston sisällä tehtävät pienet ekologiset teot, kuten sähkön säästäminen, johtavat opiston talouden positiiviseen kehitykseen.

3 KESTÄVÄN KEHITYKSEN JA YMPÄRISTÖN SUOJELUN MÄÄRITTELY

Kestävä kehitys tarkoittaa kehitystä, joka tyydyttää nykyisen yhteiskunnan tarpeet tekemättä sitä tulevien sukupolvien ja luonnonvarojen kustannuksella. Yksi tärkeimmistä huomioon otettavista tekijöistä on luonnonvarojen riittävyys. Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet luontoa ja tasa-arvoa riistämättä. (EDU: Kestävä kehitys koulussa, www-lähde)

Kestävään kehitykseen kuuluvat ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys. Edellisistä juuri **ekologista kestävä kehitystä** on tutkittu eniten ja usein kestävä kehitys rinnastetaan siihen. Kestävää kehitystä edistettäessä on löydettävä malleja, joissa kaikki kolme näkökulmaa voivat yhdistyä. Esimerkiksi taloudellinen kehitys on toteutettava ekologisesti kestävästi ja ympäristönsuojelussa on löydettävä keinoja, jotka ovat taloudellisesti ja sosiaalisesti kestäviä. Kestävä kehityksen mukaisesti nykyisen sukupolven tarpeet tulee täyttää vaarantamatta tulevien sukupolvien vastaavia mahdollisuuksia. (OPM, julkaisu Kestävän kehityksen edistäminen koulutuksessa 2006).

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävä kehitys tarkoittaa tasa-arvoa yhteiskunnan jäsenten kesken. Se sisältää paikallisen tason toimintana myös kaikkien terveydestä sekä työturvallisuudesta huolehtimisen. **Taloudellinen kestävä kehitys** rakennetaan tasaiselle taloudelliselle kasvulle, joka ei perustu velkaan tai varantojen hävittämiseen. Ilmastonmuutoksen vastataistelussa tärkeintä olisi nyt määritellä taloudelliselle

kasvulle myös realistinen raja, sillä loputon kasvun vaade saattaa vain jatkaa nykyistä riistoa – niin luonnon kuin tasa-arvonkin. (EDU: Kestävä kehitys koulussa, www-lähde).

Ympäristönsuojelu on toimintaa, jonka tavoitteena on ratkaista, lievittää ja ennaltaehkäistä ympäristöongelmia. Ympäristönsuojelun yleisten tavoitteiden katsotaan olevan luonnonympäristön suojeleminen, ihmisen hyvinvoinnin turvaaminen ja kestävä kehityksen edistäminen. Ihmisen hyvinvoinnin turvaaminen ei tarkoita jatkuvaa kulutuksen vuosittaista lisäämistä loputtoman taloudellisen kasvun turvaamiseksi. Kaikki teollisuuden tarvitsemat raaka-aineet ovat peräisin luonnosta ja jotta niitä myös tuleville sukupolville riittäisi, tulisi raaka-aineita hyödyntää maltillisesti ja tuhlausta välttäen. Jokaisen ihmisen tulisi kuluttaa vain sen minkä tarvitsee ja kierrättää kuluttamisestaan aiheutuneet jätteet oikein. (Masmalo, nro. 4 2007).

Luontoon ja ilmastoon kohdistuva uhka on lähes kokonaan seurausta ihmisen toiminnasta, joka muuttaa sekä kuormittaa luonnontilaista ympäristöä tuhoamalla, saastuttamalla ja esim. rehevöittämällä vesistöjä. Eliölaajien pyynti muuttaa lajitasapainoja, kuten myös eliölaajien teollinen kasvattaminen ja viljely yksipuolistavat ympäristöä. **Luonnonsuojelu** pyrkii ehkäisemään ihmisen aiheuttamia ympäristömuutoksia ja palauttamaan ihmisen tuhoamia alueita entiselleen. Nämä asiat kuuluvat jokaisen ihmisen vastuun ja yleissivistyksen piiriin, kukaan ei sijoitu näiden velvollisuuksien ulko- tai yläpuolelle. (Masmalo, nro. 4 2007).

Ympäristön- ja luonnonsuojelun tavoitteiden määrittely on vaikeaa, koska ihmiset kokevat ongelmat eri tavalla, mutta yleisenä tavoitteena on turvata ihmisen ja muun luonnon hyvinvointi. Määrittelyn ja kokemisen vaikeutta helpottaisi edellisen ajatusmallin muuttaminen siitä, että maapallollamme elää ”ihmisen ympäristö” ja ”muu luonto” esim. kohti yleisesti elämän ja hyvinvoinnin turvaamisen mallia. Ihminen on modernin ajan määritelmässään ja toiminnassaan sijoittanut itsensä luonnon ulkopuolelle, vaikka se on sekä ajatusmallina että käytännön toiminnan tasona täysin kestävä ja keinotekoinen elämisen malli.

4 EKOTEKO –HANKE TYÖVÄNEOPISTOSSA

EKOTEKO –hankkeen pohjatyö laukaistiin käyntiin opiston henkilökuntalehdessä, Masmalossa syksyllä 2007. Lehden Ajankohtaista –osioon kirjoitettiin seuraava opiston henkilökunnalta tuntiopettajille suunnattu informaatio EKOTEKO –hankkeesta:

”Haastamme kaikki opiston opettajat ja opiskelijat EKOTEKO –kampanjaan. Suunnitelkaa ja toteuttakaa oman opetusalueenne pieni ja hyvin konkreettinen EKOTEKO. Ekoteko on positiivinen teko luonnonympäristön ja samalla ihmisen terveyden puolesta. Se herättää iloa ja hilpeyttä oivaltavalla toteutuksellaan. Se on helpposti monistettavissa kaikkien toteutettavaksi. Voitte suunnitella valitsemanne EKOTEON opiskelijaryhmänne kanssa ja toteuttaa sen kurssin yhdellä kerralla.”
(Masmalo, nro. 4 2007).

Opiston suunnittelija-opettajat pyysivät samalla opettajia taltioimaan valokuvaamalla ekotekonsa, jotta he voivat huhtikuussa koota tapahtumista yhteenvedon ja koota näyttelyn EKOTEKO – aikaansaannoksista. Opiston päätoiminen opettajakunta aloitti EKOTEKO –haasteet yhdistämällä erilaisia opintoryhmiä ekologiseen yhteistyöhön:

”Käsityön taiteen ja englanninkielen opiskelijaryhmät painavat keväällä yhteistyössä EKOKASSIN yhdellä opetuskerralla. Ekokassit kootaan huhtikuun näyttelyyn. Kuvataiteen opiskelijat puolestaan kutsuvat yhden terveystuokuntaryhmän toteuttamaan kanssaan kierrätysmateriaalista ympäristöteoksen. Liikuntaryhmissä kevään aikana hikoilleet kutsutaan toukokuun alussa yhteiselle pyöräilyretkelle tutustumaan yllätykselliseen kohteeseen.” (Masmalo, nro. 4 2007).

Masmalo –lehteen liitettiin myös ympäristön suojelusta kertova osuus, jossa tuotiin esille seikkoja, joita jokainen voi tehdä ympäristön hyväksi, kuten kierrätys, luonnon kunnioittaminen, retkeily, luonnon raaka-aineiden tuhlaamisen välttäminen ja kestävä kehityksen periaatteiden seuraaminen. Täten haastettiin ekologisen teemavuoden piiriin nekin lehden lukijat, jotka eivät omalle kurssilleen EKOTEKOA suunn-

nitelleet tai ottaneet päätoimisen suunnittelija-opettajan ehdottamaa suunnitelmaa vastaan.

Itse suunnittelin tuntiopettajille useammankin toteutuneen tai toteutettavan EKO-TEKO –kurssin taiteen opetuksen kurssitarjontaan, esim.:

- Taiteile sadeputki-soitin kierrätysmateriaalista (toukokuussa)
- Savikoruja mustapolttotekniikalla (helmikuussa)
- Luonnonmuotoja piirtäen (kesäkurssi)
- Eläinmuotokuva (maaliskuussa)
- Ympäristötaide, 1 vsk. (huhtikuussa)

Omien maalauskursieni sisällä olen syksystä lähtien toteuttanut ekotekona vanhojen lakanoiden kierrättämisen ja muuttamisen maalauspohjiksi. Olemme jo kahden ryhmän kanssa pingottaneet vanhat lakanat kiilapuulle ja pohjustaneet kankaat taide-teosten maalaustöitä varten. EKOTEKO on ollut innostava ja hyvätahtoisin ympäristötekoihin kannustava osa taiteen kurssejani. Sama tulee toivottavasti toteutumaan läpi vuoden opiston eri kursseilla tuntiopettajien toimesta. Tuntiopettajat talentavat kurssiensa kulkua valokuvatun sekä valmistaen eko-teoksia kevätnäyttelyyn.

5 HANKKEEN TOTEUTUS JA SEURANTA

EKOTEKO –hanke pyörähti vuoden 2008 alusta käyntiin täydellä teholla ja kaikille avoimiin ekoteko –merkillä kevätesitteessä varustettuihin kursseihin tuli mukavasti ilmoittautumisia. Savikorukurssiin osallistuneita opiskelijoita haastateltuani kuulin, että tunnelma kurssilla oli ollut hyvä ja innostunut. Opiskelijat olivat olleet myös yllättyneitä siitä, että savea voi polttaa valmiiksi itse kotioloissakin, ilman teollisia polttouuneja yms. Savikorukurssi opettaa ihmiselle esim. ympäristöystävällisiä keinoja keramiikan valmistukseen ilman sähköä. Palaute tähän mennessä on ollut positiivista. Osa EKOTEKO -kursseista käynnistyy tulevana kesäkurssina.

Olen tehnyt vielä viime hetken kurssisuunnittelua aikuisten taiteen perusopintojen 1. vuosikurssin Ympäristötaiteen –kurssiin, sillä sekä paikka että opettaja vaihtuivat vielä näin loppumetreillä ennen kurssin alkua. Kurssilla tullaan tekemään ympäristötaideteoksia opiston maastoon, jolloin EKOTEKO –hanke tulee näkymään ihan konkreettisesti kaikille Ylöjärveläisille, eikä vain kursseille osallistuville. Tämä toivottavasti kylvää ihmisille hyvää mieltä ja positiivista innostusta ympäristövuuslisiin asenteisiin ja tekoihin.

Oma EKOTEKO –tempaukseni on ollut aiemmin mainitsemani jo viime vuoden lopulla ryhmittäin aloitettu teema ”kierrätä vanhat lakanat maalaus pohjiksi”. Olen opettanut kaikille ryhmilleni, niin taiteen perusopintoja opiskeleville kuin kaikille avoimille taideryhmillekin, tekniikan jonka avulla vanhoista lakanoista yms. kankaista voi itse valmistaa laadukkaita maalaus pohjia öljy- ja akryylimaalaukseen.

Jokainen on tuonut tunnille mukanaan kiilapuut, vanhoja lakanakankaita, niittipistoolin ja pohjustusainetta (eli nk. gesso). Olen vaihe vaiheelta näyttänyt ryhmille kankaan pingottamisen kiiloille ja pohjustamisen käyttövalmiiksi, siistiksi maalaus pohjaksi. Tekniikka ei maksa alkuhankintojen jälkeen juuri mitään ja näin jokaisella on keino kierrättää vanhat kankaanpalat ja lakanat taideteosten pohjiksi. Opiskelijat ovat olleet innoissaan kierrätysideasta ja jatkaneet ”lakanatalkoita” myös kotonaan. Itse olen tyytyväinen, että omien kurssieni ekoteko on ollut onnistunut ja oivaltava ja siitä on opiskelijoille paljon hyötyä jatkossakin.

EKOTEKO -hanke jatkuu pitkin kevättä, kesää ja syksyä eri tempausten ja tapahtumien muodossa. Hanke on herättänyt kiinnostusta yli kuntarajojen ja luulen sen innostaneen muitakin opistoja vastaavanlaisen toimintaa ekologisuuden puolesta. Hankkeen ajankohtaisuus ja yleishengen positiivisuus kylvää iloa laittamalla samalla ihmisiä pohtimaan arjen valintojensa ja tekojensa merkityksiä ympäristömme hyvinvoinnin kannalta.

”Lakanatalkoiden” tuloksia. (kuva: Paula Kaukiainen)

Luonnon värejä kierrätyskankaalla.(kuva: Paula Kaukiainen)

6 YHTEENVETO

EKOTEKO –hanke osui ajankohtaisuuteen ja yleishyvän jakamiseen oivallisella tavalla. Se auttoi ja auttaa edelleenkin Ylöjärven työväenopistoa erottautumaan muista opistoista edukseen. Hankkeen toteutus onnistui hyvin ja markkinointi pelasi mukavasti. Palaute opiskelijoilta on ollut myös positiivista ja antaa pontta jatkaa ekologista linjaa opiston strategiassa.

Itselleni EKOTEKO –hanke osui siihen tuttuun kohtaan tunteen ja järjen tasolla, joka sai minut puurtamaan innostuneena hankkeen parissa, lisääntyneestä työmäärästä huolimatta. Ekologisuus kun on muutenkin kaikessa tekemisessäni läsnä. Olen ottanut jo viime keväänä linjakseni toteuttaa ympäristöystävällistä työmatkaliikuttamista säästä tms. (teko)syystä huolimatta: olen läpi vuoden kulkenut työmatkani polkupyörällä, kävellen ja bussilla. Työmatkani Tampereelta Ylöjärvelle pitää sisälleen kaikki edelliset kulkutavat. Olisin voinut toimia yleisen luulon ja tavan mukaan ja ajaa autolla 15 kilometriä kotoa suoraan opiston ovelle, mutta halusin pysyä linjassani ja todistaa, että lähikuntiin töihin päivittäin matkustavan on aivan mahdollista toimia ympäristöystävällisesti ja että ilman autoa pärjää paremmin kuin hyvin. Samalla saa myös tehokasta hyötyliikuntaa päivittäin.

EKOTEKO –hanke työväenopistolle on ollut antoisa ja kuten jo edellä mainitsin, omalle elämäntavalleni erittäin hyvin sopiva projekti, jonka kanssa on ollut mukava puurtaa. Tätä samaa kaavaa voi soveltaa mihin tahansa opisto- tai koulutusmuotoon. Toivon mukaan tämän hankkeen iloisuus ja yleisen hyvän teon teema kantautuu Ylöjärveltä ympäri Suomen. Hankkeen yksi tärkeä mahdollisuus ja aspekti onkin haastaa myös toiset opistot mukaan ekologiseen kurssisuunnitteluun ja toimintaan.

LÄHTEET

EDU: Kestävä kehitys koulussa: Tietoisuuden kerrostumat; Kestävä kehitys: elämäntapa ja rakenteet. (katsottu 9.4.2008.)

<http://www.edu.fi/teemat/keke/tietoisuus/elamant.html>.

Masmalo: Ylöjärven työväenopiston henkilökuntalehti, numero 4 2007.

Opetusministeriön julkaisu Kestävän kehityksen edistäminen koulutuksessa. 2006.

(Kestävän kehityksen edistäminen koulutuksessa; Baltic 21E -ohjelman toimeenpano sekä kansallinen strategia YK:n kestävästä kehityksestä edistävän koulutuksen vuosikymmentä [2005-2014] varten.) (katsottu 9.4.2008.)

http://minedu.fi/export/sites/default/OPM/julkaisut/2006/liitteet/opm_9tr06.pdf.

Ylöjärven työväenopiston kevätesite 2008.